

№ 5
1936

Meie Aeg

Kui vanemad ja lapsed leiavad teineteist

Suurtel kasvatuseteadlastel on olnud selge arusaamine sellest, et õnnelik perekonna-elu on juurimõni maailmas. Pestalozzi meene oli see, et kodused rõõmud on kõige ilusamad rõõmud ja vanemate rõõm lastest on kõige püham rõõm. Oma jurnaalwoodil ütles ta veel: „Sa teie, minu omakšed, jääge taha eneste jaoks ja otse oma õnne waitšes koduses ringis.“

Säärast õnne võib aga waitsta ainult seal, kus vanemad ja lapsed on teineteise leidnud ja kus on teineteise mõistmine. Seal võib areneda kõige püham rõõm, kus vanemad tunnevad oma kohuseid ning kus lapsed hindavad seda, mis vanemad on teinud nende heaks.

Laps vajab sooja osavõttu, vajab armastust, füüdamlikku hoolitsemist kõige wäiksemasti asjus. Kõike seda võib ta leida oma emas. Ema saab lapsest otsest aru, tunneb temasse fisisse, mõistab teda armastusega ja toimib füsime takti mõjul. Ema tunneb huwi lapse käekäigu üle. Lemale walmistab lõbu tegeleda lastega, ta tunneb nende waju-dusi, ta on aitaja.

Laps vajab ka juhtimist, et temast võiks kasvada tubli inimene. Seda suudab teha isa. Isa armestab peamiselt mõistuslikke faalutlusi, lajeb enmast rõhkem juhtida mõttest tulewiku füsimumusele, paneb rõhku sõnakuulmisele, tahab olla juht ning loob järjekindlad põhimõtted.

Üheskülgsed oleksid need mõjud, millele alistub laps, kui ta on ainult ühe wanema hoolet. Mõle-mad osad on tarwis. Siis alles saab kasvatus täielikuks, kui mõlemad wanemad toimivad koos, kui mõlemad wanemad on faanud aru tõlkufõlastatud talituse wajuadusest. See on üks eeltingimus, mis toob lapsed wanematele ligemale ning aitab teineteist fergemini leida. Kui mõlematel wanematel on ühised selged waated kasvatuselt, siis nad võivad ühijelt laste heaks elada ja faawutada maailmas fuurima õnne — õnneliku perekonnaelu, kus tun-takse lastest rõõmu.

Millele peawad wanemad siis rõhku panema laste kasvatomisel? Mida nõuda lastelt? Millele neid õpetada? Kõige esimene wajuadus on sõnakuul-mine. Ilma sellela ei ole ükski perekond õnnelik. Alles see teeb wahetorra wanemate ja laste wahel ilusaks, kui lapsed on sõnakuulelikud. Ja nad wõi-

wad seda ka olla. Wanemad on ju need, kes teawad kõige paremini, mida wajuawad lapsed, mida nad peawad tegema, mis on tarwilik. Kui wanemad ja lapsed on teineteist leidnud, siis on lapsed ka wal-mis olema sõnakuulelikud.

Wanemad peawad lapsed kasvutama sõnakuule-likuks. Wanemad armastawad lapsi. Kui nad aga armastades faatuvad laste mõju alla, andes järgi laste pijaratele, nende lapselikule jonnile, nende kelmikale naeratusese, siis nad kaotawad, ning lapses kasvab midagi muud, mis ei ole sõnakuulelikkus. Järjekindlust sõnakuulmise nõudmises ei ole veel keegi kahehenud. See arendab lapses wabatahtliku sõnakuulelikkuse, jekt lapsele selgub pea, et wanemate nõue on tõesti tähtis, ja et selle wastu talitamine on kahjulik. Laps hakkab hindama oma wanemaid, leiab, et nende soovid on talle tõesti head, ja nii leiawad wanemad ja lapsed teineteist.

Sõnakuulmise nõudmisel paljud wanemad tee-wad suure wea. Üheks weaks nagu nägime on mitte-järjekindel nõudmine, mis jektab selles, et ükskord ollakse wäga leplik ja teinekord wäga karm. Wa-nem peab alati olema tafakaalus ja rahulik. Teine wiga on see, et wanem hindab oma õiguist liig kõrgelt (see on enesearmastus) ning on ainult walit-leja, aga mitte armastaja ja aitaja. Seda märkab laps ja libedus wanema wastu aina kasvab. Sel-lest tekib wastolu wanematega, hiljem on wastolu kaasinimestega, üldse nurjumine elus.

Lähedus ja usaldus lapse ja wanemate wahel on kõige wajualikum olukord. Seda wahetorda kan-nab wanemate ja lapse waheline armastus. See armastus on päike, mille paistel saab wõrjuda inimitaim; see armastus kasvatab last kehaliiselt, waimiiselt ja hingeliiselt ning annab arenemiseks kõik wajualikjed alged. Laps täidab siis wanemate soovid ning on wanematele rõõmuks ja tafuks nende wae-wa eest.

Emadepäew on emade aupäew, kus lapsed piüiawad walmistada oma emadele rõõmu ja ülla-tusi. See olgu aga kõrwaline asi, et lastelt midagi oodata. Wanematel tuleb ikkagi ise anda. Wa-nemad peawad sel puhul enese üle järele mõtlema, kuidas nad on lastega käitunud, ja kuidas nad wõiksid armastuses tõmmata lapsi oma poole.

H. Winglas.

Ema süda...

*Kas ema südant tunned sa —
Nii õrn, nii kindel muutmata.
Ta sinu rõõmust rõõmu näeb,
Su õnnetusest osa saab.*

EMA OSA ÜHISKONNAS

Elu on juba kindel määrane, et mitte iga voo-
rus ei leia vastuvõttu ega igalpe teene saa hinna-
tud. Nii on lugu emagi voo-rujega ja teenega.

Emal töö ei ole silmapaistev. Kui ta ka paneb
tööks välja oma viimse, siiski võidakse arvata, et
ta ei ole midagi teinud. Geskujulik emal on hinda-
matat töötamine ja ühiskonnale kangekaelne.

Emal on kõrge kütse ja juured teened. Seda
tuleks emal ise ära näha. Ta ei peaks ise oma kut-
set alahindama ja oma kohustusest eemale hoidma.
Kõrge seisukoht on ikka seotud kohustega. On vaja
enevõimega, et jääda kodu kütsestesse piiridesse.
Praegu ühiskond pakub ka naisele võimalusi tege-
vuseks väljaspool kodu. Seal on võimalusi pais-
ta välja, võita seisukohta ja nime, et mõniskamini
elada. Aga emalohuste täitmiseks tuleb sellest loo-
buda.

Loodus on määranud emal tegevuspiirkonnaks
perekonna või kodu; seal on emal maailm. Seal
võib emal oma kohuseid täites saavutada isegi roh-
kem kui mees oma kütseteenistuses. Emal töö tule-
mused ei paisa küll nii väga silma, aga need on
siiski otustava tähtsusega ja mõjutavad koguni
inimkonna saatust.

Emal juurim ja tähtsaim osa seisab elu edasi-
andmises. Ta peab hoolitsema oma terve eest ja
elama voo-ruklitku elu, et võida pärandada oma
järeltulijatele terve ja muud elu-loodustava al-
ged. Kui emal seisab oma ülesande kõrgusel, ai-
nult siis võib tal olla lootusriikas väljawaade tu-
lowikku. Tema elu võib kesta edasi lastes, kuna
lapsed kasvavad elu-loodustavaks. Ja selles on tal
pealegi juur teene ühiskonna jaoks.

Wäga palju võib emal korda jaata ühiskonna ka-
svatuse kaudu. Kasvatuse ülesanne on juu-
rim ülesanne. Seda ei juuda keegi täita nii hästi
kui emal. Emal ei pea kasvatama üksnes lapsi,
waid ka kõi, kes perekonda kuuluvad. Lastekas-
vatuseks on wajalik eeskujulik kodu ja perekond.
Emal peab eelkõige olema see, kes armastab kodu ja
on walmis ennat ohwerdama perekonna kasuks.
Emal kaasabita ei ole kodutunnet ega koduarmas-
tust. Emal võib ja peab looma kodu
ja ühendama perekonna, ja jeda
teostades on temal wõrratu juu-
red teened.

Kui eluruum on korras, mahtjekalt sijnustatud
ja miski ei haawa korra- ega ilutunnet, siis sellega
emal kasvatab ka oma perekonnas korra- ja kodu-
tunde. Wälisele puhusele jeltjib ka hingeline puh-
tus. Selles kodus saavad areneda kristlikud woo-
-

rujed — kaastunne ja rõõm, mida ei tume-
sta ka mured ega mõitlused wäljaspool kodu. Sellisejt ko-
dujt ei taheta eemal wiibida.

Kui aga emal ei täida täiesti oma kohuseid, siis
esineb kodus lahkneel, korra- ega, ükskõige wastu
ükskõitne juhtumine või külm juunitus wiijatus.
Nii-juures kodus ei taheta harilikult wiibida, olla-
ke meelkamini jeltskonnas või lõbustuskohas; kodu
tullakse siis ainult jööma ja magama. Ja kui ini-
mene ei elu perekonna jaoks, siis ta kulutab ennat
ja juunitus õnnetust. Säärastejt kodust wõrru-
wad ühiskonnale mitte-loodustavud liitmed. Selles juu-
nas võib emal teha ühiskonnale juure kahju.

Emal tähtsamaks mõjuts olgu hea ühiskonna
arendamine lastes, jelt maailmas on juur puudus
headest ühiskonnadest. Seda ta ei saa aga arendada
ilma eeskujuts olemata. Geskujuts toob esile kõlbelised
wäärtused, aratab tahte olla hea. Emal saab krist-
liku kasvatuse kaudu kõige paremini juhtida laste
mõtteid ja kallidusi õigetesse roobastesse. Kui
jeda tehakse õigel ajal ja piiswalt, siis ei muuda
jeda ka hiljemad mõjud. Kodu ja emal mõju jääb
piiswama.

Noored saavad perekonnast head või pahad har-
jumused ellu kaasa, kus need muutuvad saatusli-
kuts; head — heaks, ja halwad — halwaks saatu-
seks. Kui wanad lahkuvad elust, siis astuvad noo-
red ajemele. Noored wõtavad üle jeltskonna ja
riigi wastutuskõlad kohad. Neijt oleneb isegi wah-
wa õnn või õnnetus. Siljad ühiskonnad rikastavad
inimkonda waimsete ja ainoliste wäärtustega, mis
joodustavad elu, muudavad elu ilusaks ja heaks.
Selle wastu aga pahad ühiskonnad, ükad, kadedad,
aualned inimsejad teevad elu raskeks needuseks.

Nii heas kui pahas saatuses õigatakse koduse
kasvatuse wilja. Kummastki pääseb esile emal mõju.
Emal on tähtis osa ühiskonnas. Seepärast on emal
tarwis juur asjatundmist ja tarkust, mida jaoks
ja tuleks omandada.

G. L.

*

— Mu emal on mind kaswatanud selleks, mis
ma olen. Ta oli mulle ustaw ja usaldatav, ja
emal mõistjin, et mul on keegi, kelle jaoks ma pean
elama, keda ma ei wõi lasta pettuda.

Edison.

*

— Peatjid kõik lapsed mõistma, et neile on üks
paik, kus on nõu ja troosti, muredete õige kaastun-
ne, lootusteks õige aratus, rõõmudele õige kaasa-
elamine, ja see on — emal juudames.

Õ N N E H I N D

Kõik tahavad saada õnnelikuks, aga ainult vähesed saavutavad õnne. See, mis inimesi kõige rohkem takistab õnnelikuks saamast, on oma juhtimine õnnesse — õnne tahtmatse saada ilmanuudu. Kõik veel arvatakse, et õnn oleneb teatavast ajast, ja et õnn tuleb neile, kes on õnnelapsed. Arvatakse ka, et õnn on nagu loteriimäng, millest võetakse osa väikese sissemaksuga ja juure saagilootusega, kuid tulemuse kindlustamiseks ei ole võimalik midagi teha.

See jüski ei ole nii, et õnn on juhuslik või võimatu asi. Muudugi ka mitte iga teau ei tekita õnne ega iga loobumine tekita õnnetust. Kui aga jälgime õnnelikude ja õnnetute inimeste elukäiku loogu ulatuses, mitte aga mõnd juhuslikku filmapiltu, siis võime arvestada, et inimesed tõepoolest on ise oma õnne sepad. Nad teevad seda, mis ei tohiks teha, ega tee seda, mis peaksid tegoma. Kõik tahavad olla õnnelikud. Aga nad ei tea hoopiski mitte, kuidas see õnn välja näeb.

Igal õnnel on oma hind

Igal õnnel on oma hind — see ütelnus on maksim ja siis, kui me teame kedagi, kes näilijelt ei ole maksnud täit hinda oma õnne eest. Igal õnnel on oma hind; ei või loota, et õnne saab kuidagi odavamalt või päris muudu. Warum või hiljem tuleb

õnn jüski lunastada. Need, kellele tuleb rikkus, kuulsus või au ilma vaevata, on jelles ainult teatud aeg õnnelikud. Kui nad ei lunasta õnne hinda, siis õnn läheb tingimata kaduma. Juhuslikult omandatud või pärandatud varandustel harilikult ei ole piisi. Kes ei ole õnne hinda ära tasunud, see ei suuda õnne alal hoida ega täiel määral hinnata.

Iga õnn nõuab hinnalunastust. Olgu see au, rikkus, oskus, terwis, armastus, lapsed või midagi mud. Kes tahavad jõuda õnnele, peavad sellega arvestama. Mingi hüve saavutamiseks või säilitamiseks on tingimata tarwis jõupingutust või mõnest teisest hüvest loobumist. Tuleb panna jõud ja piisavus proovile, ilma milledeta pole loota tagajärqi. Võib-olla tõrjume maksimast nõuetavat hinda, et see on liig suur.

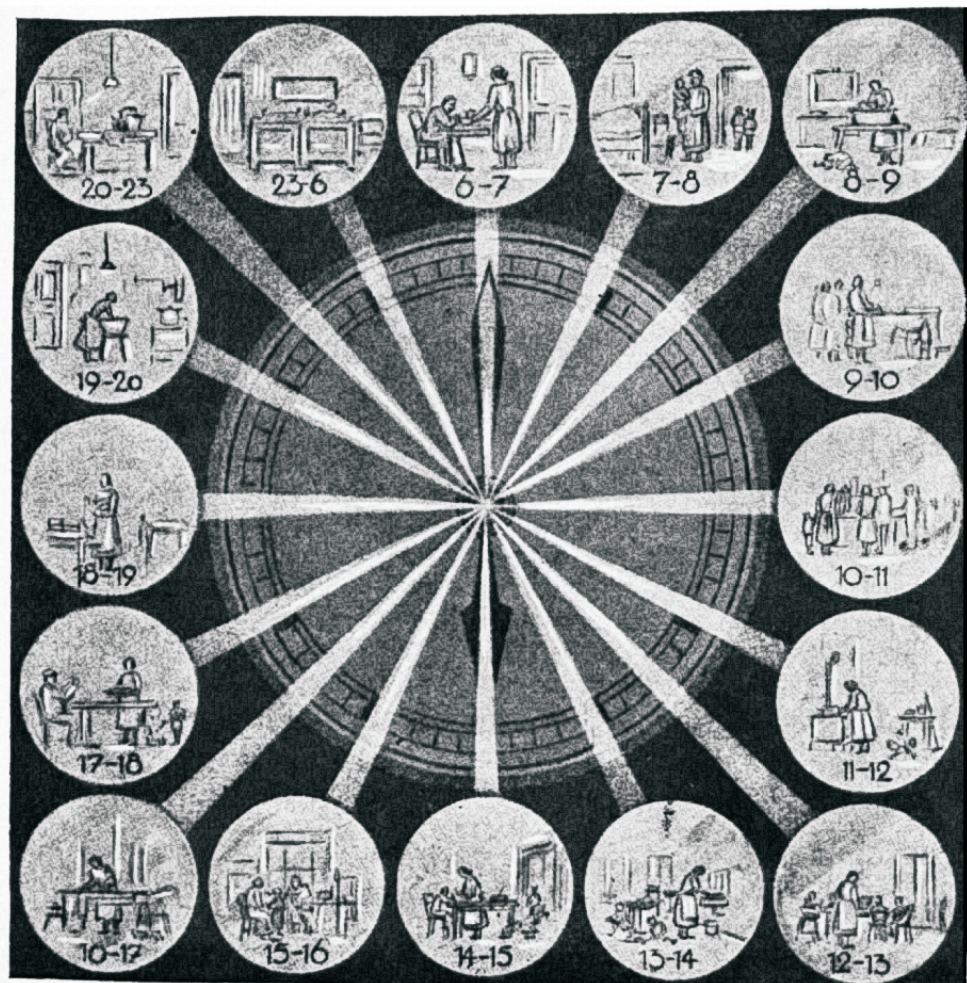
Teiste õnn

Kui tunneme ära, et teise näiline õnn ei olegi nii ihaldusväärne ja et peame ise piismitama oma kohase õnne, siis jellega olene üle saamad kõige kurjemast meelehaigusest — kademisest, on meeretatud ära kõige suurem takistus teelt õnne jaoks, nimelt me ei taha elada enam teiste elu, vaid oma elu. Liigsest illeskrivitud õnnelikolemise-joovist loobumine on üks õnne hind, ja kui see juletakse lunastada, siis õnn ei jää tulemata.

Enamus inimesi vaatavad ainult oma elule, jüst et nad alati piisuvad teiste elu. Neil on tunne, et iga teine saab juust jelle, mis ta tahab. Minult nemad ei saa, mida tahavad. Palja sooviga ja enesewaatlusega ei saa lunastada õnne hinda. Kui on soov õnne järele, tuleb täie piisimusega ja andumusega otjast peale hakata olgu ükskõik mis-juugust õppimist või harrastamist. Kui ei olda piisav ja warsti hakatakse õnne unistama mujalt, siis see on enese jagamine ja õnn jääb saavutamata. Ei saa omada kord ühte ja kobe jälle teist õnne, jüst igati võib walida enesele ainult ühe õnne teistelt inimestelt nähtud õnnedest. Sellele ühele tuleb etjimatult läheneda.

Lõpp viimasel küljel.

EMA TÖÖPÄEV JA PUHKUS

M I S M Ä Ä R A B

I N I M E S E S A A T U S E

Inimesi on väga mitmesuguseid. Paneme tähele, et ühed on andekad, teised mitte. Ühedel läheb igas asjas hästi, teistel ei saa kuidagi. Ühed inimesed on päike ise; nad on teistega sobivad, meeldivad teistele. Teised inimesed aga ei ole kuidagi vastuvõetavad; nad ei kõlba kuhugi ja neid ei talli keegi.

Millest jäärame erinevus? Kas inimese saatus on siis ette määratud looduse või kõrgema poolt. Inimesed muudugi kalduvad seda uskuma. Kui seisatakse teatava tõsiasja ees, siis ei jää muud üle, kui alla vanduda, — oma saatusi uskuda. Inimene sel puhul paremat ei tea. Inimene ei tea, et ta on ise enesele sääraste saatusi määranud. Aga ta ei tea ka, et ta võiks jeda saatusi veelgi kuidagi muuta. Näiteks põhilisi iseloomujooni oleks ikkagi veel võimalik muuta. Kui inimene on oma käitumiselt mitte-meeldiv, siis ta võiks muutuda ka meeldivaks. See läheks inimesel forda, kui ta võtaks oma mõtteilma revideerimisele. Mis jeda takistab, on väga kindel usk oma saatusesse, nagu ei saaks teisiti — inimene on enesele kujundanud teatava meeleheite olukorra.

Iga meie mõte ja iga meie liigutus võib kujundada olukorra või saatusi. Aga kas me võime kindlasti ütelda, et meie mõtted on ette määratud! See ei saa kuidagi olla. Mõtted on ikkagi juhuslikku laadi. Need olenewad ümbruskonnast ja sellest, millele juhitakse tähelepanu.

Kõik muljed ja mõtted muudugi ei pääse mõjule, sest inimene valib ja juundab oma mõtteid. Inimesel on oma eluplaan. Ta talitab enese jaoks kujundatud saatusi-pildi kohaselt. Ükskõik mis võib olla, ta lijab selle oma saatusi-usule juure, ja nii kujuneb siis omakohane saatus. Mõteldakse, et see juhtus või see on seepärast, et mina olen niisugune, see on minu saatus.

Inimene mõtleb enesele saatusi. Kujutab võib-olla haiguse suuremana kui see on tegelikult; kujutab ennast rohkem saamatuna kui ta tööpoolest on. Loomulik, et selle mõttekujutuse järele siis ka talitatakse ja tehakse oma saatusi tööks. Sellega kujundatakse saatusi hoopis teisiti kui see oleks võinud iseenesest kujuneda. Eneselaamavääristamine kutsub esile arguse ja kartuse, nii-siis nurjumise ehk halvastiminekku.

Enesele saatusi mõtlemist võivad teised suuresti kaasa aidata. Kes oma saatusesse usuvad, neile mõjuvad teiste ütelsused ja märkused, mida nad võtavad nii-ütelda „enesele jisse“. Kui teine

ütlebki naljatades, siis ei suudeta nalja mõista. Nii võib kaasanimene ilma paha aimamata teise saatusi mõjutada.

Kõige suuremad saatusi-määrajad võivad olla „inetergad“, kes „ütlevad“ saatusi kaartidest, taevatahtedest jne. Nende juure lähewad ikka need, kes kalduvad oma saatusi uskuma, ja seepärast ettekuulutusid ka käituvad. Ja kuidas? Inimene kardab halvastiminekku palju rohkem kui usub hästiminekku. Ja just halwa ennustusid käituvad. Inimene alateadlikult võtab end kokku nagu kaitseks selle vastu, mida peab tööks; ei taha, et usutaw läheks tööks. Selle juures tekib süetunde pinge ja keheline rammetus, mida nimetatakse kaitsekompleksiks. Inimene on muutunud saamatuks ega suuda ennast kaitsta. Kui näibeks kuulutatakse ette auto alla jäämine, siis ka alla jääakse. Inimesel tekib usk, et temaga juhtub õnnetus. Ja tänaval kihutawat autot nähes käib mõte peast läbi — siin on minu saatus, ja selle mõtte juures tekib teatav rammetus, mistõttu jääakse või joostakse auto alla. Sest, mis oleks võinud saada kajutatud enese päästmiseks, kulus ära oma saatusi-usuks, aga teist hetke enam ei olnud, et mõtet kontrollida ja vastavalt talitada. Olgu siin veel näiteks linnu langemine ussi ohvriks. Warem usuti, et uss hüpnootiseerib linnu. On aga kindel, et linnus tekib kaitsekompleks, millest tarretub ja kukub.

Gelüteldust võib järeldada, et saatusi just ette määratud ei ole. Kõik võib juhtuda tekitatud olukorrast ja inimese reageerimisest sellele. Mäti ei lähe ka täide see, mida kardetakse. Aga see kartus võib siiski esile kutsuda mõnegi ootamatu. Kõige õigem on — inimene jätku ennast wabaks, argu pidagu ennast nii väga silmas. Wabalt inimene talitab kõige õigemini, juudab oma võimed ära kajutada ja lasseb kujuneda kõige soodsama saatusi.

Muudugi mõtete fundamine on alateadmuise (teadmuisetu oleku) nähtus ja keeruline asi. Aga see siiski nii keeruline ka ei ole. Igal ajal on põhjused ja seadused. Sängeelulisi seadusi on uue- maal ajal üksna põhjalikkusega uuritud. On avastatud teed, kuidas inimene võiks oma väljakujunenud saatusi-usku muuta, kui see on tarvilik. Kui inimene wabaneb halwa saatusi usust, siis ta muutub suutelisemaks, sümpaatsemaks jne. Iga lootusrikas mõte, iga julge sanum on määratva tähtsusega. Teadlikult oma „saatusi“ vastu talita-

K E V A D

mine toob pöörde elu kujunemisele. Muudugi ei sa ta teadlikult midagi ette määrata, sest kõik oleneb juhuselt ja kujunematest olukordadest, kus aga ise ollakse enamasti määraval kohal.

Miitid aga veel küsimus: Millest on kujunenud see põhiline eluplaan, mille poole inimene püüab ja mis annab iseloomule omapärase? Ühed väidavad, et peaaegu kõik kehajised ja vaimsed omadused päritakse eelmistelt põlvkedelt. Teised aga väidavad, et inimene on kasvatusel saadus. Tänapäeva kasvatuseteadus süüski ei saa pooldada ei üht ega teist neist äärmuslikest vaateist. Inimene ei ole mitte ainult kasvatusel, ega ta mitte ainult pärimuse vaid nende mõlemate koostmõju saadus. Siindides toob ta kaasa hulga päritud algeid, mis aja jooksul ümbruse ja kasvatusel mõjul kujunewad omadusteks. Süüski mõjuvamatel on välistegurid: ümbrus ja kasvatus. Need kujundavad eluplaani.

Üldiseks iseloomustuseks on see, et kui lapses tekib teadvus, süü tekib ka alaväärtuse tunne. Laps ei saa ise, mis tahab. Ta ei ulata, wanemad peavad teda aitama. Ta ei tohi välja minna, peab luba küsima jne. Kui ümbrus — wanemad, õed-wennad, kaaslased ei aita enesetunnet tõsta, süü jääb enesealaväärtustunne püsima ja saab määravaks foku eluajaks. Lapse iseloomuved nagu jonn, sõnakuulmatus, korratus on lapse alaväärtustundest, kus ta tahab ennast maksma

panna. Salva saatuse kartus, andevaejus, eluargus on tingitud lapsepõlvest päritud alaväärtustundest. Ka halvad iseloomujooned nagu ihnsus, ahnus, halastamatus, karmus, kuritegevus jne. on lapse-ea muljete tulemus. Nendes on see joon, et tahetakse end maksma panna. Enesemaksmapanemistahet on seal, kus on enesealaväärtustunne.

Lapseest päritud kalduvusi ei peaks keegi võtma paratamatuseks. Neid saab muuta ja peab muutma, kui on vajalik. Alaväärtustunne tuleb asendada julgusega ja lootusega, mitte võimupüüdega. Mii asune õilsale iseloomukujundamisele ja enesemääramisele.

Iseloomu kujunemist õieti mõistes inimese käes on suured võimalused. Midagi ei saa teha üleliia pingutusel. Mure ja kartus on pingutus ja seepärast vaimne tahtlus. Inimene peab pingutusest wabanema. Ta peab katsuma emast ära unustada. See aga ei ole igakord kerge. Sarjunnusest juba tuleb oma isik endale meele. Aga kui mõtted wabastame, süü olene jälle wõitnud. Mii talitame oma algjõuga, ilma et rõhu peale paneme. Mii lähets meil kõige paremini, ja wõiksime saatusega rahule jääda.

Ujun, et Sumal juhib süü meie elu, kui me lasteme temal juhtida. Me ise harilikult juhime oma elu halvasti ja kurjasti, mille eest meid ka wastutawaks tehakse.

S. P.

PRAEGUNE TÕDE

Tõde on tegeliku olemasolu mõiste. Kui on mõttekujujutus mingist asjast, ja see mõttekujujutus on fooskõlas asja olemisega, siis nimetame seda mõttekujujutust või teadmist — tõeks. Seega tõde on teatava asja õieti mõistmine.

Mida rohkem keegi teab ja mõistab, seda rohkem tõde on tema valduses. Haridus leiab jelles, et inimese vaim on rikastunud tõeväärtustega; inimene oskab tungida olulise saladustesse. Igal vähimalgi nähtusel on oma põhjused ja seadused, ning nende mõistmisel on väga suur tähtsus. Inimene, kes näeb ainult filmadega, kuna vaim ei avasta midagi põhjuslikku, jellele on oluline tõde varjatud. Kes aga mõistab asja ja nähtuse olemust, tunneb looduse- ja eluseadusi, jelle valduses on juba laiem tõde. Tõde väärtust leiab jelles, et see tõstab inimese väärtust. Kes rohkem teab, see rohkem juudab. Looduseseadusi tundes on võimalik luua suurimaid ainelisi väärtusi, ja eluseadusi tundes inimene võib tõsta isooma ja ka ühiskonna kõlbelist taset, mis just hoiab ja edendab elu.

Kuigi praegu teadus on arenenud ja teadmisi on palju, siiski ei tunta kõike tõde, sest ei jaada teada ega tunda kõike, mis on olemas. Inimese võimused ei ulata mõistma kõike tõde. Me ei tea, kuidas näeb välja muu maailmfond väljaspool meie maailma. Teame ainult väikese osakese kõigest olemasolevast; tunneme ainult osalt oma jalgealust maad, tema seadusi ja põhjusi.

See, mida me oma meeltega tajume, on meile tõetunnete lähtepunktiks. Sellest välja minnes peame kõigele tööle lähedale jõudma võimalike võimaluste piires. Kuna kõigil nähtaval on otstarve ja seadusepäratus, siis võime mõista, et kõik jookseb kokku ühte kesksesse ja kõik väljub ühest tihkest. On selge, et nähtav on seoses nähtamatuga. Nii tunnetame nähtava kaudu kõikide asjade looja ja ülalpidaja. See tunnetus laiendab meile tõe ulatuse veelgi. Ja tõde saab ühtlasi kõige olemasoleva kogumõisteks. Kuna on kõige olemasoleva põhjus — algus ja hoidja; nii on just Kunaal tõe loojast. Seepärast siis tõde üldises tähenduses käib Kunaala kohta, tähendab Kunaala tundmist, Kunaala tihete ja teguse mõistmist.

Tõde iseendest on muutmatu ja allati ühesugune, sest Kunaala juures ei ole muutust ega vahetust; Kunaal on igavene. Meie, inimesed, tunneme sellest tõest ainult osa. Üks inimene tunneb vähem, teine rohkem, ja ka ühes ajajärgus on olnud tunnetus väiksem kui teises. Niisiis tõetunnete ulatuse järgi võib teha vahet ühe ja teise ajajärgu tõde vahel. Kui ühteme — praegune tõde, siis mõistame

jelle all praeguse tõetunnete ulatust. Kjal, kus tunti tõde vähem, oli üldine tõepilt — inimestest nähtuna — hoopis teisugaune kui praegu, millel tunnetus on juurem. Nga tõeosa, mille olemine võinud avastada, rikastab mõtteilma. Nii on vahe praeguse ja endise aja vahel. Seepärast siis räägime praegusest tunnetusest kui praegusest tõest.

Mainisin, et tõde laiemas mõttes on Kunaala tundmine. Ka Kunaala hõna ehk Pühakiri nimetatkse tõeks, sest see on etjene ilmutus Kunaala teost, tihetest ja plaanist. Nga jelleski pole veel kõike tõde, — kõike, mis on ühenduses Kunaalaga. Mis siin esile tuleb, on lunastusplaan. Selle plaani teostamiseks vajalikul määral on ilmutatud Kunaala iseloom ja tihetmine. Lunastusplaani lõppeesmärk on ühendada inimene Kunaalaga ning teha kõik tõde inimesele kättesaadavaks, muuta inimene käisväärtuslikuks ja õiguslikuks Kunaala lapsiks.

Lunastusplaan on praegu kõige juurem määr, mida inimene võib teada tõest. Kjalohase või praeguse tõe moodustab see, kui palju on teada üldisest tõest ja millises lunastusplaani teostumise järgus olemine.

Praeguse tõe iseloomustuseks on see, et lunastusplaani on võimalik mõista algusest lõpuni; kunaagi varom pole seda nii täielikult mõistetud. Võime teada, miks ja milleks on lunastusplaan, ja kuidas see teostub.

Lunastusplaan on patulanguise pärast. See on olukorra selgitamine taevastele, olemuste ja raske proov maapealsetele olemustele.

Ratt, õnnetus ja juum on seadusevastase teguviisi, igavestele põhiseadustele vastupanu ja igavejelt tõest kõrvalehoidumise tagajärg. On olemas

RAHU

ainult üks tee, kuidas elu võib edeneda, see on Jumala tahtmise ehk eluseaduse täitmine. See tee on ilmutatud Jumala sõnas ning kofku wõetud tiimnes käsus, s. o. kõlbelästudes. Wõime ka ise tähele panna, et elul on kindel seadus, ja kui keegi selle vastu ekkib, siis ta häwitab iseennast ja lõhub iihiskonda. Omakäsupiitid on eluseaduse vastu ekkimine. Omakäsupiitidlik tegevus ja käitumine muudab õhkkonna pinowaks ja olukorra segaseks, takistab elu ja lõhestab iihiskonna. Eluseaduse rikkimine on kurjuse alus.

Säärane juhtumus leidis aset taewas. Lutsjower, kes oli tegevamaid inglaid, wõttis ette, et olla Jumala Pojast auwäärsem. See mõte juba oli eluseaduse rikkimine. Ta selle mõtte toostamiseks asumine ajetas teda weelgi enam wastollu koostõla põhindudega. Oma mõtte toostamiseks tal tuli tekitada ka teistes wastolulised mõtted. Ta wõttis enda poole osa taewaseid olemusi, kuma tekitas taewase walitjaja vastu umbusalduse, nagu Jumal ei oleks hea ja eluseadused tarwilikud. Nii sai alguse patulangus.

Teised taewased olemused aga jäid koostõlla Jumala igaweste eluseadustega. Tekkis niitelda kihutuswõitlus poolehoin pärast. „Miikael (Kristus) ja tema inglaid sõdisid lendawa maa (Lutsjoweri) vastu, ja lendaw madu sõdis ja tema inglaid.“ (Nlm. 12, 7.) Seda lahkeli ei olnud võimalik jumbutada nii kobe. Jumal ei wõinud tarwitada wõimu. õigus pidi ise selguma. Wastuhakkamise tagajärg pidi asja selgitama. Kui wastuhakkaja oleks kobe kõrvaldatud, siis oleks juhtumus jäänud küsitawaks ja tekkimud kahtlus, ehk oli tal õigus.

Taewas, see on Jumala aujärje piirkonnas wõeti seijukoht. Taewastele olemustele oli selgumud tõeline olukord. Niiid heideti Lutsjower ja tema inglaid taewast, et kõrvaldada hädaoht. Siis aga muutus Lutsjower hädaohtlikuks manidele maailmadele. Kõik olid seatud waliku ette, igaihel tuli proow läbi teha. Kõikide proowilepanek oli aga

Foto Nylander

olukorra selgituseks tingimata tarwilik. Ühtlasi Jumal tegi lumastusplaani juhuseks, kui keegi langeb. Lumastusplaani pidi weel andma wõimaluse ekkijale jõuda selgusele ekkitaja teguwõisi üle, et hoiduda ekkitajast. Nja mööduimisel ja lumastusplaani toostumisel pidi saama patt kõljal selgitatud ja igawesti kaotatud.

Saatanal ei läinud korda ekkitada teiji maailmasid. Selle maakera õimeje elaniku juures aga läks see tal korda. Madam teenis ära summa, kuid lumastusplaani kohaselt ta pidi weel tingimusi jaama elu tagasi. Kui inimene oli langenud, siis Jumala Poeg kinnitas oma tootuse ja lumastusplaani astus jõusse. Gewale anti õjimine tootus Pääitja tulekuist, lepitustööist ja lõplikult lumastusest (1. Moos. 3, 15). Nga inimene, kes maailma jünnib, seatakse waliku ette, walida head wõi kurja. Kristuse lepitushwer lumastusplaanis sejab selles: Elu pidi jaama antud elu eest. Patt ei saa olla Jumala läheduses. Jumalik õigus nõuab patuse summa, patu lõpetust summa läbi. Inimene oli summa ära teeninud. Niiid sai aga Jumal inimeks ja suri inimeje asemel. Nii wõib patune jaada meeleparanduse puhul igawese elu, sest jumalik õigus on täidetud ja käjuõigus rahuldatud.

Lumastusplaani õimejeks järguks oli Lumastaja ootamine. Inimejed pidid lumastusplaani alati filmas pidama. Selleks oli Jumal määranud ette tähendusliku teenistuse. Ohwriid, ohwriteenistusel ja pühapaigal olid oma tähendused. Inimene pidi tooma loomaohwri preestri ette oma patu lepituseks, preester tõi ohwri ja lepitus kogu rahwa patud, ja see pidi olema ette tähenduseks Kristuse peale, kes pidi tulema ja iseenda ohwriks tooma ja rahwa patud lepitama Jumala ees. Seega oli tõe kol ajal erilise tarwiduse ja aja tõttu. Ta mis seda eriliseks tegi, oli ohwriteenistus, ohwriteenistuse korraldused ehk k o m b e k ä s u d. Ohwri ja kumbelästude maksimuse lõppes, kui lumastusplaanis möödu woteaeg ja Kristus tuli ning lepituse käide wiis.

Kristuse tulekuga algas uus ajajärg lumastusplaani toostumiseks. Kui enne Kristust patune pidi tooma oma patu lepituseks ette tähendusliku loomaohwri iihes patuüleestumistamisega, siis pärast Kristust patune pidi tooma oma patu lepituseks palwoohwri iihes patuüleestumistamisega. Siiski tõtt üldises mõttes ei muuda üks ega teine ajajärg. Jumala igawesed seadused ehk k o l b e k ä j u d (eluseadused) wajawad alati täitumist. Nendest üleastumine toob patu, ja nende maksimuse kinnituseks ongi lumastusplaani.

Enne Kristust oli kogu täholepanu pöördumud maijele pühapaigale. Seal jaadi Jumala lähedale. Pärast Kristust kerkis lumastusplaaniist õjile see, et Lumastaja on tulnud ning jaanud wahemeheks inimeste ja Jumala wahel, ja et kellel Poeg on, sellel on elu. See on wäga tähtis osa tõest ja on lumastuse peamine tingimus. Kristuse armuõpetus —

Lõpp wümasel küljel.

Paulus ja tema maailmavaade

Paulus on ristikoguduse ajaloo juurimaid isik-
jusi peale Kristuse. Ta kuulutas ja kirjutas palju.
Ta oli apostel, kes andis oma elu täiesti Jumala
kätte ja keda ka Jumala waim juhtis koguduste aju-
tamisel ja ettetöndumid küsimuste lahendamisel. See-
pärast ristiusu õpetusest õieti arusaamiseks on tar-
wis tunda Pauluse isikut ja kirju. Tema kirjad on
selged ja sügawad, aga paljudele ka raskest. Neid
on hakatud walesti mõistma ja walesti seletatud tä-
napäewani. Eriti mis puutub Jumala armu ja käsu
kohhta. Waatleme järgnevalt Pauluse seisukohta.

Pauluse juuluse peamõtteks oli — õigeksmõist-
mine usu läbi. Ta on leidnud lahenduse (seletuse)
juurtele ja sügawatele küsimustele, nagu: Kuidas
wõib patune õige olla Jumala ees? Kuidas wõib
patune saada Jumala juure? — õigeksmõistmises
usu läbi Jeesuses Kristuses. Sellel äratundmisel
on sügaw alus: 1) töötused ja ettekuulutused Wanas
Testamendis, ja 2) ilmutus, mis ta oli otsejelt saa-
nud — nii siis ajaloolik ilmutus ja isiklik ilmutus
leidisid tema hinges täiusliku kooskõla. See ära-
tundmine ja arusaamine andis Paulusele hingerahu,
kindluse ja weende: „Ma tean, mis ma usun.“

Selle armu äratundmist, jeda ewangeeliumi
to tahtis kuulutada kogu inimkonnale. Aga
tema kuulutus leidis suure wastupanu juudaismi (s.
o. wana juudilikku korra pooldajate) poolt, mis oli
maad wõtmas kogudustes. Juudaismi pooldajad ei
saanud nõustuda, et paganatest kristlased on saanud
täisõigusklikud kui juutidest kristlased. Wiimased
tahtsid paganad efsalgu teha juutideks ja alles siis
wastu wõtta kristlikku kogudusse. Selle küsimuse
pärast tekkisid sijemised lahkhelid. Seda olukorda
walgustab meile Apostlite tegude raamatu 15. pea-
tükk. Küsimuse lahendamiseks tulid apostlid Je-
russalemma kofku; see toimus 50. aastal p. Kr.
Paulus ja Barnabas olid tulnud misjonipõllult ja
jutustasid oma läbielusi. Apostel Petrus ja Sa-
kobus olid Pauluse misjonitööga täiesti nõus. Juu-
daistide waated liifati ümber. Aga need ei jäänud
sellega rahule ega ühinenud apostlite otjusega. Pä-
rast apostlite kokkutulekut juudaistid jatkasid oma
waadete lewitamist ja Pauluse vastu töötamist.
Nad leidsid ka poolehoidjaid. Nad kasutasid ära
isegi Pauluse äraoleku. Kui Paulus reisis wõi
Paulust peeti wanglas kinni, siis „walewennad“ te-
gid lõhkumistööd kogudustes. Mitmed kogudused
lagunesid wõi muutusid juudaistlikeks koondusteks,
kus nõuti isegi endisi ohwiteenistusi ja nendega
seotud pühasid. Ka Kalatia kogudus jättis maha
Pauluse ja tema ewangeeliumi. (Loo: 2. Tim. 1, 15.)
Kui see teade jõudis Rooma, siis täitus Pauluse süda
juure murega. Ta oli wangistatud ega saanud

kuhugi minna ja kogudust aidata. Ta waid kirju-
tas pikad kirjad mitmesugustele kogudustele manit-
suseks ja õpetuseks. Ta oli küll ise tehalt seotud,
aga ta wõitles siiski koguduste waimuliku wabaduse
pärast. Ekhitajate ja lõhkujate peale juhib ta tä-
helepantu: „Waadake koerte peale, waadake kirja
töötajate peale, waadake nende lõhkumise peale!“
(Wil. 3, 2.) „Aga ehk meiegi, ehk ingel taewast
teist armuõpetust teile peaks kuulutama peale selle,
mis meie teile oleme kuulutanud, see olgu ära nee-
tud.“ (Gal. 1, 8.) „Wiimaks ärgu tehku ükski
mulle waewa, sest mina kannan Issanda Jeesuse ar-
miid oma ihu küljes.“ (Gal. 6, 17.)

Eriti Kalatia raamatus selgitab Paulus oma
seisukohta käsu ja armu juhtes. Pealiskaudsetele ja
iiskõiksetele lugejatele paistab, nagu apostel wõ-
taks siin waenulise seisukoha käsu juhtes, nagu ta
wõitleks käsu vastu ja tahaks jeda kõrvaldada.
Jumala käsitude wastased toetuwad alati kirjako-
hale Gal. 2, 16. 19: „Ja meie teame, et inimene
käsu tegude läbi ei saa õigeks, kuid aga Jeesuse
Kristuse usu läbi...“ Aga apostel Paulus ei taha
mitte kaotada Jumala käsku kui niisugust, waid ta
wõitleb käsu walesti mõistmise vastu. „Käsi on
püha, õige ja hea.“ (Rooma 7, 12.) „Nõnda on
käsi meie juhataja olnud Kristuse juure, et me usu
läbi pidime õigeks jaama.“ (Gal. 3, 24.) Käsi on
Jumala tahte awaldus, igawene eluseadus. Käsu
vastu efsimine on patt. Inimene peab usus mi-
nema Kristuse juure, see tähendab, kui ta usub Jee-
susesse Kristusesse, siis ta ei tee mitte selle tahtmise
vastu, kes Jeesuse Kristuse on läkitanud, ja talle
antakse endised ja ka kogemata patud andeks — nii
jaame Jumala armust õndsaks. Jumala tahtmine
tuleb täita, selles seisab õige elu, see on lapse ko-
hus ja eesõigus, — aga lapseõiguse ja lapse-
õiguse alalhoidmiseks wajaliku abi Jumal annab
armust usu pärast. See on Pauluse seisukoht.

Nagu eelpool nägime Paulus wõitleb otsejelt
walewennade vastu, kes nõuawad weel ettetähend-
usliku teenistuse täitmist. (Loo siia juure artikkel
„Praegune tõde“.) Ettetähendusliku teenistuse kor-
raldused ehk kombekäsi tegid Jumala plaani koha-
jelt inimese õndsaks küll enne Kristust, aga pärast
mitte. Kombekäste ei pea enam täitma, sest need
olid tulewa asja wari.

Paulus seisab ewangeeliumi ja ka kombekäside
eest: „Kas me siis käsu tähtjaks teeme usu läbi?
Ei mitte, waid meie kinnitame käsku.“ (Rooma 3,
31.) Käsi ja ewangeelium on Jumalast antud, ja
Paulus kui Jumala julane wõtab õige seisukoha nii
käsu kui ka ewangeeliumi juhtes.

R. Roje.

Laodikea kogudus

Seitsmes koguduseajajärk

Seitsmest ilmutusraamatus ennustatud kogudusest on juba eelmistes numbrites vaadeldud kuus kogudust; siinkohal vaatleme viimast, seitsmendat.

Ennustus selle kohta kõlab järgmiselt: „Ja Laodikea koguduse inglile kirjuta: Seda ütleb see Lammen, ustav ja tõine tunnistaja, Jumala loomingu haatus. Ma tean sinu tegusid, et sa ei ole külm ega keev. Oh oleksid sa külm ehk keev. Et sa leige oled, ja ei ole külm ega keev, seepärast tahan ma sind oma huult välja sülitada. Seft et ja ütled: Ma olen rikas ja olen rikkaks saanud, ja mulle pole midagi tarvis! Sa sina ei tea mitte, et sa oled vilets, armetu, vaene, pime ja alasti.“ *Salm. 3, 14—17.*

Sõna Laodikea tähendab rahvastekohus; seega Laodikea tähistab ajajärku, millal toimub Jumala kohus rahvaste ja ka tema oma rahva üle. Kohus, nagu teame, tuleb siis, kui mingi nähtus on omandanud kindla iseloomu, niitelda on saanud küpsaks. Kohus on nähtuse lõplik selgitamine ja hinnang, kusjuures asjaosalistele määratakse õiguse kohaselt kas karistus või õigus. Ja praegu on kurjus saanud küpsaks...

Õhjad, kes olufordade kujumoni ehte näeb, nimetab end ettekuulutuse juures ustavaks ja tõsiseks tunnustajaks, kõige algatajaks, ning — aameniks, see on lõpetajaks.

Oluford maailmas omandab kindla iseloomu. Aga kõik Jumala tunnustajad ei ole võtnud veel väga kindlat seisukohta. „Ma tean sinu tegusid, et sa ei ole külm ega keev.“ Külm ja keev on kindlakujulised omadused. Külmus annab end tunda, külm ehte tekitab inimese tehas mingi reaktsiooni. Külm olek on ka aktiivsus, muudugi vastassuunas. Keev olek annab end samuti tunda; ta iseloomustab tulidust, vaimustust, tegetust. Leige omadus aga on vaevast turtav, tema mõju on väike, siiski vastis. Leigus iseloomustab erapooletust, iiskõiklust, nimekristlust. Nii ütleb Õhjad, et kes ei ole ühel ega teisel pool, see saab ka välja sülitatud, — see ei saa mitte väärt arvatud ära pääsma igavese elu jaoks.

Praegu on selle poolest erilise aeg, et inimesed loodavad oma jõu peale. Õholemine on kõikide eesmärk, armu heitmata teistele. Ollakse eneseühke. Inimesed hindavad oma väliste saavutuste põhjal omaene väärtust, ja sijemine vaimulik elu kaob. Inimesed on ennast, waleteadmisi ja eelarvamusi täis. Ei taheta vaimulikust asjast sõnagi kuulda. See on külmus. Samuti oli juudi rahvas enesega

rahul. Kristus ütles: „Kui mitu korda olen mina tahtnud sinu lapsed koguda otsekui kana kogub oma pojad tiibade alla, ja teie ei ole mitte tahtnud. Waata, teie koda peab teile tühjaks jäetama.“

Aga on ka leiget olekut. Ujutvormid on olemas, neist hoitakse kinni; on olemas walewarjupaik. „Sa sina ei tea mitte, et sa oled vilets, armetu, vaene, pime ja alasti.“ Miks ei tea? Eneseühkus pimestab. Inimene ei näe iseenast ja hindab ennast oma ettekuulutuse, oma arvamuse järele. „Kui niitid ka meie armuõpetus on kinni taetud, siis on see nende sees kinni taetud, kes hukka saavad, selle sees jellefinase maailma jumal uskumata rahwa meeled sõgedaks teinud, et neile ei pea paistma armuõpetuse walguis Kristuse aust, kes on Jumala kuju,“ ütleb Paulus. 2. Kor. 4, 3. 4. Saatan hoiab inimesed pimeduses, iiskõikuses ja otjustamatuses. Selle iimbruse ja õhkonna tõttu tuleb neilgi, kes üle jäänud, keda Jumal ära walitjenud, wõidelda leiguse vastu; leigus kipub olama nendegi juures, sest aeg on niifugune.

Ustav tunnustaja ütleb: „Ma annan sulle nõu, et sa mu käest ostad kulda, mis tuleb on läbi katjutud, et sa wõiksid rikkaks saada, ja walged riided, et sa wõiksid need enese iimber panna, et sa alastuse häbi ei saaks awalikuks, ja wõia oma filmi filmajalwiga, et sa wõiksid näha.“ *Salm. 3, 18.* Kulla all mõistetakse pühakirjas usku. Nagu kuld on puhas, nii peaks ka usk olema puhas. „Aga kes kannatab tema tuleku päewa? Kes jääb seisma, kui ta ilmub? Seft tema on kui sulataja tuli, ja nõnda kui waimutaja seep. Ja tema istub kui see, kes sulatab ja puhastab hõbedat; tema puhastab leevi lapsed ja sulatab neid kui kulda ja kui hõbedat; siis loowad nad Jehoowale roahwri õiguses.“ *Mal. 3, 2, 3.* — Walged riided on pühade õiged teod. Ja filmajalwi all on iseloomustatud Piija Waimu mõju; ta juhatab kõige tõe sisse, kõrvaldab eelaimdused ja lajeb asja õigesti näha. „Waata, ma seijan usse ees ja koputan: Kui keegi minu häält wõtab kuulda ja usse lahti teha, selle juure tahan ma sisse minna ja õhtuõõmaeega temaga süüa ja mina temaga.“ *Salm. 3, 20.*

„Kes wõidab, sellele tahan ma anda minu enese aujärje peal istuda, nõnda kui minagi olen wõitnud ja istunud oma Õhaga tema aujärje peal.“ *Salm. 3, 21.* Kõige suurem wõit on omandada Jumala lapse õigus. Õiged pärivad igavese elu ja uue maa. Jumala aujärg on siis ka inimeste juures.

§.

KUNINGA OOTEL

Foto Nylander

Ülesõite Rootsi kuninga külaskäigu puhul 1929. a.

KOMBLUS JA KÕLBLUS

Sarilikult ei tehta vahet maailmaliku ja kriitliku kõlbluse vahel. Kuid kõelilikult nende vahel on suur vahe. Maailmalik kõlblus on ainult pealiskaudne vahetegemine hea ja kurja vahel, enese huvidest välja minnes vahetegemine selle vahel mis sobib ja mis mitte, niivõitolda peenete jeltskonnakommete täitmine ehk komblus. Kõiges jelles on tegemist ainult välise vormiga.

Kriitlik kõlblus aga on meeljus, millest olenemad kõik head eluviisid. Seade eluviiside põhjusemõtte on Dooja ajetanud inimese hinge. Kriitlikus kõlbluses on mõjul kõlbekäit, mis Jumala plaani järele peab valitsema inimese mõtteid ja tegemust, juhtides neid õigele teele.

Suur osa inimesi tänapäev tunnustab küll kõlbluse vajadust, kuid heidab siiski kõrvale kriitliku kõlbluse, peab jeda ajast mahajäänuks ja vananenuks, ning rahuldab ennast pealiskaudse maailmaliku komblusjega. Oma waadete õigustamiseks nad toetuvad mõistusele, jüdametunnistusele ja avalikule arvamisjelle, nagu ei oleks üldse olemas kõrgemat kõlblusnormi. Kuid mida paljud nimetavad mõistuseks, ei ole jagedasti midagi muud kui oma isiklikud ihad ja fired.

Mõistusest on inimesele võrratu kasu; ei jaa üldse korraldada elu, kui ei oleks mõistust. Kuid mõistust jüiski ei jaa ajendada kõlbeseadustega. Tõendus, et jüdametunnistus on kõlbeseadus, näib

pealiskaudjel vaatlusejel olemat juht kui tõde, aga lähemal uurimisel ja asjasje jüvenemisel helguib, et inimese harilik jüdametunnistus võrdub märkmi-kule, kuhu võib jüisje kanda head kui ka kurja, tõde ja ka ebatõde. Ühe jüdametunnistus lubab kõik mida meel ihtab, kuna teise jüdametunnistus ei luba mitte. Südametunnistus ei võrdi hoopiski mitte puhtale kullale.

Kõnda kui film näeb ainult siis, kui on küllaldajelt valgust, nii on lugu ka jüdametunnistusega: ta peab olema valgustatud jumalikust valgusest, õilistatud jumalikest nõudeist, alles siis ta võib meid juhtida õieti. Südametunnistus ei ole alati kõlblusnorm ega õige tehtumõitja; ta ainult manitseb meid tegema jeda, mis meie mõttes — meie huvides on õige. Tuleb pidada meeles, et inimese tungid on aegade kestel nii alavääristunud, et nende järele elada oleks kõik muu, aga mitte kõlbeline elu.

Ükskõik millise jüisjukohta inimene endale valib, üks aga on kindel: kõlbeline elu jaoks on vaja tugevat jüjemist tungi. Ja mis muu võiks anda õige kõlblustunde peale piiblik-ujulise elamise! Mõistus iseenejelt mitte, loomulikud tungid kindlasti mitte, jama vähe ka hirm halbade tagajärgede eest. Tegelik elu on küllalt näidanud, et maailmalikul komblusjel ei ole jõudu, mis oleks jüuteline mõitma

Lõpp viimasel küljel.

Teise eest

Virmaste

Jutustus

Päike seisis pea kohal ja kõrvetas halastamatult. Pehmel rabapinnal liikujid waenajelt jalgu lohistades wõisid töölised. Tund tunni järele olid nad kannud märga turvast, mida wõimata masin wahetpidamata wälja sülgas. Siis äkki waikis masina müriin nagu pooleks lõigatult.

„Lõuale!“ hõikas töowanem ja wiipas käega eemalolijatele. Wõikide suust pääsis kergendusohje, ja inimesed, kes kuus tundi järjest olnud nagu mingi oja masinast, muutusid jällegi olusolewusteks. Noorematel oli isu wallatuseliski.

Wõrew oli siin jee töölisperere. Oli mehi ja naisi, noori ja wanu. Tähelepanelik waatleja wõis märgata neis inimestes mitmejuugust päritolu. Ühed olid põlised töölised, teised aga on pidanud olukordade tõttu oma seisust muutama.

Tiidrukute hulgaist torikas silma eriti üks, kes näis siia mitte kuidagi sobivat. Ta oli jelleks liialt peen, muretu ja hästiriieetatud, et siia porre kuuluda. Ja ega ta dieti kuulunudki — oli ainult oma soovil ja arusaamisel, et teda siin wajatakse.

See oli mõisawalitseja tütar Kaarin. Ta armastas raba ja neid inimesi, kes siin olid. Wahetewahel, kui aega oli, tuli ta siia, et wähamalt pool tundigi kedagi asendada töö juures, lastes jellel puhata. Ta parajasti sidus ühe tiidruku wigastatud sõrme, kui töowanema hääl tema tähelepanu paelus.

„Wõisid,“ hüüdis jee, „lugesin turbad üle; on kahtlusemünd tuhast tükki. Kui pingutame, saame õhtuks nelikümnenend tuhast wälja — siis saame liiku!“

„Wõi liiku,“ pomises kellegi tuwane hääl, „hea kui palgagi kätte saame.“

„Wait,“ fofistatas töowanem kohkudes, „preili Kaarin on siin.“

„Ah joo, wõi preili siin,“ kordas nüüd teine weel kõwemini. „Sellepärast, et tema tütar jaoks olla preili, peawad minu lapsed nälginema!“

See juht näis nakatunwat kõigisje. Siit ja sealt kostis terawaid sõnu ja nurrinat.

„Wul naine kodus haige maas — kui nüüd homme raha ei saa, siis pole muud kui jure maha,“ kurtis keegi.

„Wait!“ pörutas lõpuks töowanem. „Õhtul lähen härra juure läbi rääkima — wõite olla kindlad, et saate terve palga.“

Wõrew meelesolu ja hüüded ei tahtnud waibuda. Pärast wahetega töö juures mehed üksteisest mööda minnes wahetajid weelgi sõnu, mis olid sihitud mõisawalitseja pihta, tema wiimajel ajal juurest mängufireist ja korratustest, mis sellega kaasas käisid.

Kaarin oli aga palju rohkemgi kuulnud, kui ta

oleks kohtunud. Talle tundus nagu keegi haaraks teda jäiste kätega. Ta siida fiskus walulijelt kofku. Sellest kõigeist pole tal siiani olnud aimugi. Ei saanud uskuda, et tema isa rahalised asjad on halwad — koguni nii halwad, et on wõimatu tööliste palga maksta.

Talle meenus nüüd nii mõnigi hetk, millal ta oma isa polnud mõistnud ja oli waid aimanud, et isa midagi tema eest warjab. Wa on isa olnud wiimajel ajal liialt närwiline. Ent temale ta pole siiski jätnud siiani aimustki soowi täitmata. Ja alles paar päewa tagasi oli talle kohale jõudnud juurem jaadetis alpitaimi kinnitainika jaoks. Kas tõik jelle armel? Kas jelle pärast, et temal oleks kõike kiilluses, et tema wõiks olla „preili“ — peawad need paljud lapsed nälginema, kelle isad ja emad siin töötawad, et waewalijelt teenida oma igapäewast leiba? Ja tema ise oli oma siinolekuga igakord jeda neile walusalt meele tulekanud! Ei, nüüd, kus ta jeda teab, ta ei kannu enam muud kui lihtsaid pitsikleite, ja jõõb jama kehwa leiba kui nemadki. Ta tahab, et need inimesed siin teda samuti armastaksid, kui tema neid.

Kaarin oli parajasti aias ametis wiljapuude pritsimisega, kui toast kuulduud erutatud häälled teda häirisid.

Rõdu üks oli awatud ja sealt kaudu kostjüdi häälled aeda. Kas jee oli tema isa, kes nii karjus? Enejele rohkem aru andmata sammus ta maja poole. Ta jäi rõdule seisma ja kuulatas.

See oli tõesti tema isa, ja kelle peale ta nii karjus, oli töowanem William Uder, kes oli tulnud, nagu lubas, ijilikult tööliste palga järele. Need olid kohkuma panewad sõnad, mis Kaarin nüüd sai kuulda.

„Töölised ootawad mind küünide juures,“ kuulis ta Uderit ütlewat, „millise wastuse ma neile nüüd wain? Kas pean ütleva, et härra on läbi lõõnud tööliste palgad, ja teie pühkige nüüd juud puhtaks? . . . Ma hoiatan teid, härra Sooberg. Tööliste meelesolu on jelleks liialt üles krunutud, et wõida nendega niimoodi weel edasi mängida nagu olete teinud juba pikemat aega. Meilt wõib oodata kõige halwemat, sest ka nemad on inimesed ja neil on õigus elada. Ja ka nende naised ja lapsed tahawad riidet ja leiba!“

„Ah teie julgete mind teotada, julgete mind ahwardada — jälh julle, koer niisugune!“ kuulis Kaarin oma isa kipunawat. Ja enne kui Kaarin juutis taibata, mis jinnib, oli isa toolilt üles karanud ja täiesti tajakaalu kaotanult wirutanud tugewa hooi

teisele näkku. Shetampumane laik ilmus pruunile näole, ja pikkamisi hakkas nirišema peen werejuga mööda karedat järgikaelust alla tugewale päiwitunud rinnale.

Sette heišis Willem Uder nagu kivistumult, siis aga pööras ümber ja ušt enese järele rakkatades kinni tõmmates hiiuidis ta läbi hannaste: „Seda pead ja kahetšema!“

Kaarin olets tahtnud karjuda, kuid ta kõri oli kui kinni nõõritud, ja põlved tõõšesid kui palawikus. Šja näis olemat täiesti meele kaotanud, tormas toas edasi-tagasi ja rufikaid wehkides kisedas: „Ah, see koer julgeb tulla mind ahwardama, mind teotama. Mind, kellel on nii suur usaldus ja lugupidamine igal pool, et mulle keelamatult antatše tuhandeid kroone, kui waid nimetan. Ša nüüd see häbemata julgeb nende mõnesaja krooni pärašt mulle näkku jookšta. Ma lajen ta panna „istuma“ teotamiše pärašt. Mis on need töölišed ilma minuta, kus on neil see parem koht, kuhu nad lähewad, kui ma nad minema kihutan? Tämulikud peafšid nad olema! Kuid jelle ajemel on mäsju meeleolu ja ahwardušed.“ Nii märatšedes tormas ta rõõwle ja leidis sealt Kaarina. Tärtart nähes wajus ta murtuna toolile.

„Do, iša, mida oled ja nüüd teinud!“ juutis Kaarin waewu läbi pišarate lausjuda. „Miks oled ja šeda kõike minu ešt warjanud?“

„Šina, laps, ei juuda aru šada põhjušest, mis mind on jundinud jelleks. Ša mured — need on ašjad, millega ša ei pea tegelema. Selle jaoks on šul weel iša. Šõit mis elus on head ja ilušat, jelle olen ma waranud šinule. Štra šega ennašt minu muredesše,“ lausjus iša wäšimult ja walulijalt.

Do, kui kahju oli tal išašt. Ta märkas nüüd, et iša on mõne kuu jookšul palju wananenud. Šuulšed olid peagu kõit halliks muutunud. Ta oli šinamaale tõesti liig wähe tähelepanu pööranud oma išale, kui gi iša armastas teda ju rohkem kui šedagi teišt maailmas. Wahešt oli põhjušeks šee, et ema šurmašt šaadit oli iša muutunud kinnijeks ja šingeks. Šuid nüüdi ta lootis, et ei ole weel liig hilja kõike heaks teha.

„Eššid, iša!“ ütles ta õrnalt iša pead paitades. „Waata mulle otša, kas ma pole šinu tiitar, et oma tahtmišt läbi wiia? Nüüd on jušt wiimane aeg mul hafata šinu muredesše kaša rääkima. Ša nüüd pead ja kõit oma šidamelt ära rääkima oma juurele tiitrole. Muidu jaan wäga kurnwaks.“

Seda kuuldes elustas nõrt naeratus mõišawalitšija šinget nägu.

„Oled hea laps,“ lausjus ta. „Šiig hea jääräše iša jaoks. Ma ei olets miški hinna ešt šulle awaldanud šeda hirmušt tõde, mida olen juba šaua endas warjanud. Šuid et ša nüüd iše juštufšid kuulma išehte oša, šis ma ei šaa ša warjata teišt oša šinu ešt. Kašjuks on šee kõit õigus, mida šee mees šin äšja ütles. Olen tõesti ära raišanud wõõra raha. Olen ta maha mänginud. Šnn on mulle sel-

ja pööranud. Olen teinud mitmed juured šaenud, mida mul on wõimatu šajuda. Muidugi ei kašt-lušta mind weel keegi — ešt kuigi, šis ei julge keegi jellešt awalikult rääkida, šešt keegi ei ušu, et minu šeišuford on täiesti lootufetu. Šaenusid jaoks ju pikendada, ent kuidas, julgen ma ütelda, et ma ei šaa maksta. Šis teišt kohe kahtlus ja hafatašje rewideerima. Et meid mõlemaid pääšta, on mul tarwis kiires korras wähemalt wiišjada krooni. Šis oletšime ešjalgšelt hädašt wäljas, kuni leidub mingi hea nõu, mis meid jälle uuesti jalulle aitab.“

Šuurt pingutušt nõudis šee tunniftus walitšejalt, ja mitte wähem pingutušt nõudis šee tiitrole, šes waewu juutis tagasi hoida karjatufšt, kõike šeda kuuldes.

Ta šofiftas waid šašefi: „Ah, iša, kuis wõišid ja kõike šeda tehes unustada, et wäärtušlišem kõigijt on hoida oma au ja puhašt šidametunniftušt.“ Šis aga lišas ta lohutawalt: „Šja, šepärašt ei kaota meie weel lootufšt! Šiil šinu suur tiitar kuidagi nõu leiab. Ša kui šootame armjale Šumalale, et parandame ja teeme heaks kõit halwa ja ešfitušed — šiišap tema šis aitab, tema on šeda šootanud.“

Šee oli šiiš nõrt lootus, kuid šiiški oli rohkem kui mitte midagi.

Ša kui nad olid waitides šöõmud õhtuine ning šöõwinud teineteišele „head ööd“, looštud mõlemad, et homnik šoob neile mingi pääštee šellešt olukorrašt.

Kui Kaarin homnikul ärkas, oli tal palju häid karwatšufi, mida kiiresti tahtis teoštada. Muišeas ta šöit linna, kus ta tahtis ära müüa oma wäärtušlikud ehteasjad, mida ta ju nii-kui-nii šumagi ei kannud.

Šja magas weel. Kaarin kattis šaua homniku-einets ja ašus kohe waratušt teele. Tal oli õnne. Ta šai palju rohkem kui oli lootnud, šešt mõned ehted, mis olid weel tema ema pärandus, olid eriti hinnatawad.

Šsmalt oštis ta enesele lihtja punnwiiläše kleidi ja odawad kingad. Šis weel mitmešufušt riiet ja muud wajašifku. Ta karwatšes teha mõned pakid ja išes oštida wäšjemad töölišperekonnad, et neid natufeneši aidata. Raha jäi rohkesti järele; ta wõis teada, et peaagu kõigile wõib šajuda poole palka.

Oli juba hiline õhtupoolišt, kui Kaarin jõudis šoju. Ta oli olnud mures, et iša on pidanud olema nii šaua šöõmata, ja karwatšes ruttu walmiftada midagi õige maikšemat. Šuid ta ei leidnud iša šodušt. Šaua juure tules leidis paberilehe, kuhu iša oli kirjutanud, et šöidab paariš päewašt linna.

Walus pište läbištas Kaarina šidant šeda lu-gedes. Šas tõesti oli mängufing iša nii tugewäšti haaranud, et ta šeda ša nüüd ei šaanud jätta. Šõi lootis ta tagasi wõita šeda, mida oli kaotanud? Waene iša! Ša juured šrištallšelged pišarad weeresid mööda šauneid põški alla, jättes šumedauid laiše laudlina šifandufele. (Šärgneb.)

Foto Parikas.

EMALE

EMA SILMAPISAR

Külmas toakeses istub ema oma haige lapse voodi ees. Väike käekene haarab kinni ema varukast.

„Ema, mu kõht on nii tühi — kas sul pole siis tõesti natukestki leiba?“

Valusa pistena tungivad need sõnad ema südamesse. Ei, tal ei ole enam leiba — ei suutäitki. Juba mitu päeva on ta ise olnud peaaegu söömata, et aga midagi hoida oma silmaterakesele. Ent nüüd oli otsas viimane paluke, ja pealegi ta ei olnud ise ka küllalt terve, et oleks võinud minna pesu pesema, millega ta harilikult hankis oma ülalpidamist.

Ahastuses laseb ta oma silmad ringi käia viletsas toakeses, kuid midagi ei puutu talle silma, mida võiks ära müüa, et saada raha leiva ja puude ostmiseks.

Seal aga tuli talle meele, et tal on alal

hoidunud veel üks mälestus-ese oma kadunud mehest. See oli kullast mälestusraha, millega „hea keiser“ oli hinnanud tema mehe teeneid ja kohusetruudust. Selle viimase ja ainukese mälestuse tahtis ta nüüd müüa — sest kaalul oli tema ainsa lapse elu.

Aa avab kummutilaeka ja võtab värisevate kätega karbikese, milles asetseb õhukene kullast medal. Siis paneb palitu selga ja suudleb lahkudes poja palavikus hõõguvat põske.

Kiiresti ruttab ta kullasepa juure ja ulatab sellele oma viimase varanduse. Kahtlevalt silmitseb kullasepp kullatükki ja heidab selle siis hoolimatult kaalule.

„Seda ma vaatasin kohe,“ ütleb ta lõpuks. „Raha on vana ega vasta nõuetavale raskusnormile. Võin ta eest maksta vaid poole hinna.“

„Ainult poole,“ sosistab naine murdunult. „Seda on vähe, liig vähe. Sellega saab osta ainult toidupoolist, ja puid ei saagi.“ Ja kartlikult libiseb ta huultelt palve:

„Kaaluge veel kord, vast te ei teinud seda küllalt täpselt.“

Kullasepp on pahane, kuid täidab siiski naise soovi. Põnevalt kummarduvad mõlemad kaalu kohale, et ei juhtuks eksitust. Ja ilma et kumbki seda märkaks, veereb ema silmast pisar ja langeb vaekausile kullatüki kõrvale.

Kullasepp vaatab ja vaatab ja tõstab siis imestanult pea. Kuidas võis ta ometi eksida? Nüüd vastab kullatüki raskus normile. Sõnagi lausumata tasub ta selle eest täie hinna.

Ema süda hõiskab. Nende kahe elu on päästetud.

— Ema silmapisar kaalub alati palju...

E. S—š.

Emake ja mina

*Minul on emake
armas kui päikene,
särav kui mai.
Olen ta tilluke,
olen ta väikene
tütrefe pai.*

*Emake, armsake,
kasvab su tütrefe
suureks ka kord.
Kõik, mis teed temale,
tasugu Taevane
sul tuhatvõrd!*

R.

Üks, mitte kõik

Wõidakse saavutada see õnn, milleks jõudu pingutatakse. Kui tahetakse üht hinne võita, siis tuleb mingist teisest hinnest loobuda. Näiteks inimene võib saada terveks või jääda terveks. Ta peab selleks olema ettevaatlik, täitma teravijendõudeid, mis ise-enejelt on tiilikas asi. Kui keegi on hooletusest oma terve kaotanud, siis ta ei pöhi kadestada terveid, sest ta on maksnud liig kõrge hinna oma üürilise mõrususe või hooletuolemise võimaluse eest. Ei saa ühel ajal olla õnne terveist ja „õnne“ kahjulikult eluviisist. On tarvis enesevalitsemist. Sama nõue on ka sellele, kes tahab saada rikkaks. Rikkaksjaamiseks on tarvis teha vaerarikast tööd. Kui aga soovikasse kerget elu, siis tuleb selle eest lunastada rikkaksjaamise võimalus. Warandus kogutakse kokkuhoiu teel. Ei saa ühelajal laimata ja ka rikas olla. Kindlasti igatiks midagi saavutab, kui ta enese pühendab asja jaoks ega hooli waerast ja raskustest. Minult sel teel on võrjunud waimuainimesed ja ilidse kes midagi suudavad ja kel on elus õnne.

Õnnelapsed

See on suur otstarve, et õnne eest tuleb maks-ta hind. Oma võimud wälja pannes saadakse õnnelikuks ja ka wõimeliseks.

Uga kas ei ole mitte õnnelapsi, kellele kõik riip-pe langeb? Ja on inimesi, kel ei ole olnud tarwis end pingutada. Ihu, rikkus, au on tulnud ise-enejelt. Selle eest aga on nad eluks liig wõimetus. Sünnipärane ihu kaob kiiresti, kui selle eest ei kan-ta hoolt korraliku eluga. Kellel ei ole tarwitsemud noorusajal midagi teha, see peab selle lunastama hiljem, või kui mitte ise, siis peavad selle lunas-tama tema lapsed. Rikkad pärijad harilikult kol-manda põlvvega hävivivad. Rikaste wanemate lap-sed satuvad purdusse ja hätta. Seit nad ei ole oma õnne eest hinda ära tasunud. Uga ka kõige ande-maesemad ja armetumad wõivad saada õnnelikuks, kui neil läheb korda lunastada õnne hinda. Nii siis mitte et õnne peab olema, waid õnne peab saa-vutama!

PRAEGUNE TÕDE

Algus lhk. 72

see oli esimeste kogudusajajärkude ajakohane tõde. Siis ei olnud veel aeg, et oleksid kerkinud esile lu-nastusplaani lõppjärguga seoses olevad sündmused.

Magu üteldud, Kristuse lihaksjaamine ei olnud veel lunastusplaani lõppjärf, waid selle ettevalmis-tus. Seatud ajal tuleb lõpp. Prohvetite kaudu on Jumal määranud selle aja. Daaniel kuulutas, et 2300 „õhtu-hommiku“ järele peab pühapaik jaama

õigeks tehtud (Laan. 8, 14.), see tähendab — siis läheb taewas täide see, mida maapealises templis kujutati. Nimelt preester kandis aasta läbi rahwa patud pühaste paika, ja ükskord aastas, juurel lepi-tuspäewal, wiis ta need patud sealt kõige pühamasje paika, ning need said kustutatud. Nii toimub ka patukaotamine ükskord wiimisel lepituspäewal, s. o. Issanda juurel päewal. Ülestunnistatud patud on taewasse kantud ja tingimusi andeks antud. Ja kui pihiame järjest kuni oma elu lõpuni igawese elu järele, siis ükskord wiimisel kohtupäewal kustutatakse meie patud igaweseks. See on lunastusplaani wiimne aste, mille eel praegu elame. Prohveti-kuarlutused on läinud täide. 1844. aastat tuleb lugeda lunastusplaani lõppjärgu alguseks. Nüüd lõppjärgus on awanenud võimalus mõista kogu Jumala plaani ja oodata õnnist aega. Kui wanasti oli juhitud tähelepanu maile pühapaigale, siis on see praegu taewasele pühapaigale.

Niisiis kes praegu ei tea muid kui Kristuse li-haksjaamist, sellel ei ole ajakohast tõde. Ta ei tea seda, mis on võimalik ja tarwis teada. Nimelt et Iss-and lõpetab oma töö ja armunõu, toob uue taewa ja maa. Paljud hoiawad kinni veel endiste aegade waadetest. Jumal aga kutsub ajakohase walguise juure ja manitseb turdama täit tött.

Praegune tõde valmistab iserahwa, kes selgesti õpetab ja peab Jumala sõna, „kellel on Jumala käsuõnad ja Seesuse usk“, kes ootawad lunastust ilmutatud lunastusplaani kohaselt ning kes armas-tawad Issanda tulekut. Kes aga praeguist ajakohast tõde ei taha tunda ega läbi elada, see põlgab seda rahwast või hoiab temast eemale, ja enesedõigusta-miseks nimetab teda ekslikult „wanajeaduse rah-waks“.

KOMBLUS JA KÖLBLUS *Algus lhk. 76*

ära kuujatugi. Kristlik kölblus aga on midagi kõr-gemat; see ei muuda mitte üksnes meie wälimuse, waid ka meie sisonuse selle kaju järele, kes meid on loonud ja lunastanud. See teeb meid juutelisiks hoiduuna mitte ainult teopattude eest, waid ka wai-murimetusse eest.

Seesuse Kristuse kölblus oli täiuslik, sest selle tõukejõuks oli jumaliku jõu täius. Selle osaliseks võib saada igati, kes wõtab vastu Kristuse oma õnnistegijaks. Paulus ütles: „Seis Jumal on see, kes teie sees teeb, et te t a h a t e j a w õ i t e t e h a tema heameele järele.“ Wihl. 2, 13.

Niisiis täiuslik kölblus on elu, mis wastab ju-maliku kölbseaduse nõuetele, ja mis saab oma jõu tõide elujõudude algallikast. Et kõik, kes tahawad, suudawad ka nõnda elada, seda kinnitab meile apostli ütetus: „Mina arendan kõik Kristuse läbi, kes mind wägewaks teeb.“

„Meie Aeg“ ilmub kord kuus. Toimetuse ja talitus Tallinnas, Merepuiestee 14-a. Tel. 309-41. Vastutav toimetaja: M. Bärengrub. Abitoimetaja: H. Pilt. S. P. Adv. K. Eesti Liidu väljaanne. Hind: aastaks 2 krooni, poolaastaks 1 kroon 10 senti, üksiknumber 20 senti. Tellimine kõigist postiasutustest.

No 5
1936

Meie Aeg